

Sweethearts

DIRK MUSSCHOOT

Sweethearts
Verliefd op de bevrijder

 | LANNOO

Inhoud

Een souvenirwinkel in Morpeth	7
Een echte gentleman	10
Hoe leer je een tommy kennen?	22
Dat onbegrijpelijke Engels	42
Stil verdriet	50
In de hemel met de deur op slot	68
Welkom in de Monty Club	79
Als drie zussen een Engelsman aan de haak slaan	89
Zullen we je overplaatsen?	100
Het vruchtbare Boom	114
Druk bezig met gelukkig zijn	127
Droeve herinneringen blijven in Kerksken	142
Tot de dood ons scheidt	150
Niet enkel rozengeur en maneschijn	164
Oude liefde roest niet	175
Een tommy in het For Freedom Museum	217
Wat doen wij hier in godsnaam?	225
De Schot en de kajakkampioene	243
Alles voor de liefde	258
Tommy's met groene vingers	265
Trotse (klein)kinderen	273
Een uitstervend ras	289
Bronnen en dank	293
Bibliografie	297
Personenregister	299

Een souvenirwinkel in Morpeth

Het Noord-Engelse stadje Morpeth, 20 kilometer ten noorden van Newcastle-upon-Tyne, had lange tijd een boekwinkel naar mijn hart. In Appleby's Bookshop, op de hoek van Newgate Street en Manchester Street, vond je boeken van lokale auteurs over lokale onderwerpen, en tweedehandsboeken. Maar wat belangrijker voor me was: op de bovenste verdieping stonden bakken vol antieke prints. Daar heerste een stilte die je enkel in bibliotheken vindt.

Een mannetje in een pak dat duidelijk ouder was dan hijzelf, vroeg of hij kon helpen bij mijn zoektocht. Ik zocht prints van de abdij van Holy Island, de bakermat van het christendom in Engeland en de noordelijkst gelegen abdij in het land van koning Oswald van Northumberland.

Het mannetje – ik ben zijn naam vergeten, maar ik weet nog dat hij altijd naar koude koffie rook – had me al vaak kunnen helpen, maar deze keer zat in zijn bakken niets dat me kon bekoren.

‘Probeer eens in de Craft Studio’, opperde hij.

De Craft Studio bevond zich slechts enkele huizen van Appleby's verwijderd, aan dezelfde kant van Newgate Street. Het was de kruising van een souvenirwinkel waar oma's ongewenste cadeautjes kochten voor de thuisblijvers, en een galerie met rommelmarktkunst. Geen dingen waar ik mijn huis mee versier. De vriendelijke uitbater vroeg me wat ik zocht, en ik vertelde hem over mijn fascinatie voor Holy Island – ieder zijn afwijking – en dat ik steendrukken zocht, kopergravures en andere historische afbeeldingen van de plek waar ze later mijn as mogen verstrooien. Dat laatste scheen hij wel grappig te vinden.

Helaas, ook in de Craft Studio kon ik niet worden geholpen en toen ik aanstalten maakte om terug te keren naar de drukte

van Newgate Street, vroeg de man me waar ik vandaan kwam. Hij had het gehoord – dat Engels van mij was dus helemaal niet zo goed als die mevrouw in een soortgelijke winkel in Belford had beweerd.

Ik opende mijn mond om zijn vraag te beantwoorden, maar hij was me voor.

'Let me guess. Scandinavia! Denmark? No, Sweden!'

Het was niet de eerste en ook niet de laatste keer dat een Brit mij ervan verdacht een Viking te zijn.

'Nee', zei ik. *'Belgium.'*

'Wat? België?' riep hij uit met een enthousiasme alsof ons land net *twelve points* aan het zijne had gegeven. *'Mum! Mu-um!'*

Hij begon op zijn moeder te roepen. Letterlijk, zo bleek, want luttele seconden later verscheen een mevrouw achter de toonbank die me werd voorgesteld als 's mans *mum*.

'Yvette De Rijcke from Deinze in Belgium', zei hij op een manier zoals ze in tv-shows de hoofdvedette voor de camera's roepen.

Yvette bleek eigenlijk Godelieve te heten en ik kreeg, in het Vlaams, het verhaal te horen van een vrouw die tijdens de bevrijdingsdagen in het Oost-Vlaamse Deinze smoor was geworden op een Engelse soldaat, Stanley Creighton genaamd, en met hem mee naar Noord-Engeland was getrokken. Eén zoon hadden ze gekregen: Keith, die zijn intussen overleden vader had opgevolgd als uitbater van de Craft Studio.

Een uur of twee en drie glazen Ballentine's later stond ik buiten, in de zomerzon van het jaar 1998. Zonder antieke print van Holy Island, maar wel met een verhaal en een ontluikend idee voor een boek.

Ik heb Yvette/Godelieve en Keith nog vaak teruggezien en met hen meer scones en *lemon drizzle* gegeten en *fizz* en whisky gedronken dan goed voor mij is. Hun Craft Studio bestaat in-

tussen niet meer: Keith is met pensioen en voor hun winkeltje een overnemer vinden, bleek geen evidente zaak.

Ook Appleby's Bookshop is sinds 2014 gesloten. Gewurgd door de Amazons en Waterstones' van deze wereld. Maar mijn eeuwige dank gaat wel uit naar het mannetje in het te grote, grijze pak. Ik hoop dat hij er nog is, want hij was toen al niet meer van de jongsten.

Een echte gentleman

Het begon dus bij die ene ontmoeting en dat ene verhaal, en het leidde uiteindelijk tot ruim dertig verhalen van jonge, Vlaamse vrouwen die tijdens de bevrijdingsdagen van 1944 of in de nasleep ervan tot over hun oren verliefd werden op een Britse militair, een tommy. Dat is in die dagen natuurlijk meer vrouwen overkomen. Bovendien waren niet alleen Britten het voorwerp van hun amoureuze aandacht. Ook andere nationaliteiten binnen de geallieerde bevrijdingsmacht genoten dat genoeg: Amerikanen, Canadezen en Polen. Die verliefdheid was in veel gevallen wederzijds, laat daar geen misverstand over bestaan.

Het valt niet bij benadering te zeggen hoeveel Belgische jonge vrouwen in de nadagen van de Tweede Wereldoorlog met een Britse militair zijn getrouwd en hoeveel van hen daarna hier zijn gebleven of naar Groot-Brittannië zijn verhuisd. Het Nationaal Instituut voor de Statistiek heeft daarover helemaal geen informatie. Belgische en Britse ministeries die daar gegevens over zouden kunnen hebben, zeggen daar niet over te beschikken.

In immigratielanden als Canada en de Verenigde Staten werd wel bijgehouden hoeveel oorlogsbruiden, al dan niet met een baby, hun militair naar de andere kant van de oceaan volgden. Meer dan 47.000 vrouwen trokken naar Canada. In de VS konden, na de instelling van de *War Brides Act*, ruim 150.000 Europese vrouwen het land binnenkomen. Hoeveel Canadese en Amerikaanse militairen in Europa bij hun oorlogsliefde bleven, is dan weer niet bekend.

Hoe langer een leger in een regio bleef, hoe groter de kans werd dat relaties ontstonden tussen de militairen en de plaatselijke bevolking, vrouwen in het bijzonder. Dat bijvoorbeeld 94 procent van alle oorlogsbruiden in Canada van Britse origine was, hoeft niet te verbazen. De Canadezen waren al sinds 1939

in Groot-Brittannië. Het eerste huwelijk tussen een Canadese soldaat en een Engelse vrouw werd trouwens al bezegeld in december 1939. Die twee waren er wel bijzonder rap bij: de Canadezen waren pas 43 dagen eerder in Engeland aangekomen.

Hoeveel tommy's bij ons een jonge vrouw hebben weggekaapt, valt dus moeilijk te zeggen. Elke vrouw die ik voor dit boek heb geïnterviewd, kent wel een andere in een soortgelijke situatie. Dat het er zeker enkele honderden moeten zijn geweest, lijkt me evident.

De meeste vrouwen in dit boek hadden tijdens de Tweede Wereldoorlog tussen de dertien en de achttien jaar op de teller. Sommigen 'te groot voor de poppen, te groot voor de merels, te klein voor de liefde, te klein voor de kerels', zou een Nederlandse zanger in 1970 zingen, al hebben de omstandigheden er tijdens de bevrijdingsdagen van 1944 toe geleid dat die meisjes op slag jonge vrouwen werden. Na jaren van niets mogen en op je tellen passen, was ineens het hek van de dam. Als daar maar geen ongelukken van kwamen.

Eén keer per jaar ga ik naar Morpeth in Northumberland voor een kopje thee, een stukje cake en een glaasje Ballentine's bij Godelieve De Rijcke en haar zoon Keith. In juli 2018 woonde ze welgeteld zeventig jaar in Engeland. Als ik bij Godelieve op de bank zit, luister ik naar haar sappig Deinzes, dat voor haar zoon niet moet worden vertaald: al spreekt hij zijn moeders taal niet, hij begrijpt ze wel. Het is grappig, daar in Noord-Engeland ons Oost-Vlaams dialect spreken – zij dat van Deinze, ik dat van Gent – en misschien nog grappiger is dat dat van haar nu en dan wordt doorspekt met een Engels woord ('Hoe zegt ge dat nu weer in 't Vlaams?') of door een erg on-Nederlands woordgebruik of een vreemde zinsconstructie.

Godelieve woont nu in een bungalow in een *cul-de-sac*, een doodlopende straat in een buitenwijk van het stadje.

‘Geen trappen meer, dat is makkelijk. En het huis was toch te groot geworden.’

Aan de muur in de woonkamer hangt een Brugs tafereeltje, geschilderd door Stan Creighton, de man voor wie Godelieve destijds naar Noord-Engeland trok. Stan is al dertig jaar dood en dat valt haar nog altijd zwaar, zeker als ze op mijn verzoek oude koeien uit de sloot haalt. Maar ze doet het toch graag, dat vertellen over vroeger. Het doet haar weer thuiskomen, zegt ze. En vooral: het herinnert haar en Keith – ook hij smult van die verhalen – aan waar ze vandaan komt. ‘Ik ben van Deinze en ik zal dat blijven zeggen.’

Godelieve begint haar verhaal bij het feit dat ze de oorlog en de bezettingsjaren betrekkelijk goed was doorgekomen. Haar ouders hadden in de Karel Picquélaan in Deinze een grote tuin. Godelieve herinnert zich van de oorlogsjaren vooral een knorrende maag. ‘Pa *groeide* zijn eigen groenten en we hadden fruitbomen. Maar toch hadden we honger. Wat moet dat geweest zijn bij mensen die echt in de stad woonden? We kenden enkele boeren die altijd wel iets te verkopen hadden aan mensen met een beetje geld. We kochten nu en dan boter, eieren en bacon, spek! Doordat pa bij de Molens van Deinze werkte, kregen we elke maand 10 kilo bloem. Pa bakte zijn eigen brood. Wij hadden goed brood, onze burens niet. Wij aten karnemelkpap en boterhammen. Als iemand aan de deur belde, moesten we dat allemaal verstoppen.’

En toen kwam 6 juni 1944, D-Day, en begonnen de geallieerde troepen met hun lang voorbereide Operation Overlord: de invasie van het door Duitsland bezette West-Europa. Bij de familie De Rijcke werd de schaarse berichtgeving daarover aan-

dachtig gevolgd. De troepen waren geland op de stranden van Normandië en gingen de confrontatie aan met de Duitsers. De strijd in Normandië duurde bijna drie maanden, tot de bevrijding van Parijs op 25 augustus. Die gebeurtenis wordt algemeen beschouwd als het einde van Operation Overlord. Vanaf dan lag de weg naar Duitsland open, al zouden onderweg nog enkele harde noten moeten worden gekraakt: Operation Market Garden (het offensief in Nederland in de maand september, dat voor de geallieerden faliekant verkeerd afliep omdat ze in Arnhem een brug over de Maas niet konden heroveren) en het Ardennenoffensief (het laatste grote offensief van de Wehrmacht in december 1944 en januari 1945).

Het nieuws over wat in Normandië aan de gang was, sijpelde beetje bij beetje tot in België door, maar geloven dat er aan de Duitse bezetting echt een eind zou komen, konden de De Rijckes pas na de bevrijding van Parijs. Steeds meer mensen luisterden in het grootste geheim via de frequentie van de wereldomroep van de BBC naar de uitzendingen van de Belgische Nationale Radio-Omroep (BNRO), waar Jan Moedwil, schuilnaam van de Antwerpse leraar Nand Geersens, de voortgang van de geallieerde troepen meegaf en zijn berichten altijd besloot met de gevleugelde woorden ‘We doen ons best, zonder erop te boffen. Toch zullen we ze krijgen, die moffen!’ De uitzendingen van Moedwil begonnen veelzeggend met het morseteken kort-kort-kort-lang, het V-teken. Dat was een ‘uitvinding’ van Moedwils Franstalige collega bij de BNRO, Victor de Laveleye. Winston Churchill zou van het V-teken (en van zijn sigaar) zijn handelsmerk maken.

Op 29 augustus vertrokken de geallieerden in een rotvaart richting België. Niets kon hun opmars stoppen. Het ging zo snel dat op 2 september 1944, om 9.30 uur 's ochtends, een motorrijder van de 2de Amerikaanse Pantserdivisie niet eens in de gaten

had dat hij in Bas-Préau, een gehucht van Rumes in de provincie Henegouwen, België was binnengereden, elf minuten later gevolgd door zijn bataljon. Bas-Préau werd als eerste bevrijd. Daarna volgde in een snel tempo de rest van het land: Brussel op 3, Leuven op 4 en Gent op 6 september en zo ging dat maar door, tot op 4 februari 1945 de laatste Belgische gemeente werd bevrijd: Krewinkel in de provincie Luik.

Overal speelden zich dezelfde taferelen af. De burgerbevolking rende de straat op om de bevrijder toe te juichen. Overal wapperde de driekleur. Soldaten deelden geschenkjes uit: *cigarettes for papa, chocolates for mama*. Een setje nylonkousen. En *chewing gum!* Kauwgom! Gaan je darmen daar niet van aan elkaar plakken? Niet als je er een glas melk bij drinkt! Echte chocolade hadden de Belgen in geen jaren gezien en onder het motto *het is geen man die niet roken kan* kreeg een beetje vent eindelijk nog eens echte tabak tussen de lippen. Hoewel, veel mannen vonden die Engelse sigaretten maar niets. Te gearfumeerd. Meisjessigaretten, zeiden ze.

Hier en daar gaven de Duitsers zich niet zonder slag of stoot gewonnen. Hier en daar bliezen ze bruggen op, niet zozeer om de opmars van de geallieerden te stoppen (dat geloof waren ze al kwijt), maar om hen te vertragen. In de wijde omgeving van Deinze moesten de bruggen over de Leie eraan geloven en Godelieve De Rijcke en haar familie moesten schuilen: vier dagen in de kelder van hun huis in de Karel Picquélaan. Maar daarna konden de mensen vanuit hun deurgat of slaapkamerraam betrekkelijk veilig toekijken hoe de Duitsers afdropen.

‘Het was een dubbel gevoel. We hielden ons koest, want je wist nooit wat ze nog konden uithalen. Een *Duits* riep naar ons: “Over vier weken zijn we terug! *Vier Wochen!*” Ja, dat verstonden we wel. En tijdens het Ardennenoffensief zat de schrik er nog altijd in dat ze wel eens echt konden terugkomen.’

Op 6 september reed de 7de Britse Pantserdivisie door Deinze. ‘Mijn vader had nog ergens een fles cognac, voor als de oorlog gedaan zou zijn’, weet Godelieve. ‘Hij heeft die drank geschonken aan de soldaten. Ik heb toen van een van hen een stuk zeep gekregen. Lux! Wel, dat was pas luxe. Ik waste mij met dat stuk, draaide het daarna opnieuw in zijn papiertje en legde het in de lade voor de volgende keer. Dat zijn kleine dingen, maar die maakten zo een indruk dat je dat nooit meer vergeet.’

Deinze is allang bevrijd – en de thee allang koud geworden – als Godelieve vertelt over de kennismaking met de man van haar leven. Dat gebeurde pas in de zomer van 1945, de oorlog was toen zelfs al officieel verleden tijd.

Godelieve ging zwemmen in Vosselare Put, een pittoreske Leiemeander in Astene. Toen ze daarna thuiskwam voor het avondeten, stuurde haar moeder haar naar de burens van café Mishawaka (de uitbaters hadden in Amerika gewoond, vandaar) om enkele flesjes tafelbier. In het café zaten twee Engelse soldaten en een Schot. De Schot, die op het punt stond met verlof te vertrekken, riep zijn maten toe: *‘Stan and Mike, you got to take those girls to the dancing!’* Ik zou het anders zelf doen, maar ik vertrek naar huis.’

De Schot wilde dat zijn twee Engelse maten Laura, de uitbaatster van het café, en Godelieve meenamen naar een dansfeest. Er waren altijd meisjes te kort op zulke dansfeesten, dus hadden de soldaten er alle belang bij er voldoende te ronselen. Stan antwoordde: ‘Ik ga niet uit met meisjes die ik niet ken’, maar zijn ogen verrieden dat hij best wel geïnteresseerd was in het buurmeisje dat enkele flesjes tafelbier kwam halen.

Na het avondeten kwam Godelieve al terug. Om haar Engels te oefenen. En waar beter kon ze dat doen dan in het café waarvan de uitbaters in Amerika hadden gewoond en waar aan

de toog twee Engelse soldaten hingen? Ze leerde dat die twee in Duitsland lagen en in Deinze met verlof waren. Ze hadden het over koetjes en kalfjes, over zwemmen dat in het Engels *to swim* is en over het feit dat je dat werkwoord het best toepast in Vosselare Put. Daar namen ze dan ook met zijn allen een duik. En daarna trokken ze naar dat dansfeest.

‘Het mocht van mijn ouders’, zegt Godelieve. ‘Maar ik moest wel om tien uur thuis zijn. Ik had één mooi jurkje. Dat trok ik aan. Het feest was in het Liberaal Huis op de Markt in Deinze. Ik ben ernaartoe gegaan met Laura en haar tante. Ik danste vooral met Stan en hij met mij. Ik voelde iets en hij ook, denk ik. Maar echt gezoend hebben we pas later, bij een volgend bezoek aan Vosselare Put.’

Hij heette Stan Creighton en was van Morpeth in Northumberland, helemaal in het noorden van Engeland. Elk militair verlof bracht hij door in Deinze, omdat hij de Leiestreek zo aardig vond – hij was er het jaar voordien met de oprukkende troepen doorheen gesjeesd en had nu wat meer tijd om al dat schoons van nabij te bekijken. Stans aandacht verlegde zich snel van het Leielandschap naar dat meisje Godelieve.

Maar toen liep zijn legerdienst ten einde. In december 1946 werd Stan gedemobiliseerd en keerde hij naar Noord-Engeland terug. Ze schreven elkaar. Godelieve liet haar zielenroerselen vertalen door Laura van café Mishawaka.

‘Dat was natuurlijk wel een beetje ambetant, want als je je brieven door iemand moet laten vertalen, kun je niet schrijven wat je wilt. Maar het was dat of niets, mijn geschreven Engels leek nergens op.’

In januari 1947 stond Stan voor de eerste keer in burgerkleden bij de familie De Rijcke voor de deur. In zijn zakken had hij een trouwring. Pa en ma zagen die vrijer van hun dochter wel graag, maar liep hij nu niet een beetje te hard van stapel? Ja, hij

was een brave jongen. En hij was beleefd. Punctueel ook. Maar trouwen met hun dochter?

Pa De Rijcke zei: 'Ze is nog een beetje te jong. Gij zijt vijf jaar ouder. Ge moet een beetje wachten. Tot ze 21 is.'

'Tot ik 21 ben? Dat is nog drie jaar!'

Godelieve was diep teleurgesteld in de beslissing van haar ouders en Stan wellicht nog meer. Was hij voor dat antwoord uit Engeland overgekomen? Pa probeerde de gemoederen te bedaren met een tegenvoorstel: als zijn dochter nu eens naar Morpeth reisde om de boel te verkennen, zijn familie te leren kennen?

Het was een idee waar Godelieve niet 'nee' tegen kon zeggen. In juni 1947 ondernam ze in haar eentje de lange reis naar het noordoosten van Engeland. En of het ver was: de wijk Stobhill in Morpeth ligt op een kleine 80 kilometer van de Schotse grens.

Ze deelde de kamer met de zus van Stan en hij nam haar overal mee naartoe. Ze bezochten de Odeon in Newcastle, waar vóór de filmvertoning iemand op een orgel speelde, ze gingen naar optredens en elke avond sloegen ze hun benen uit in een of andere dancing. Met de bus reden ze naar het Lake District en Stan toonde haar Alnwick Castle. Ze bezochten een tante hier en een oom daar, en aten veel – Stan had na zijn dienstplicht een baantje als slager gevonden, hij wist hoe hij aan goed eten kon raken.

Na drie weken trok Godelieve De Rijcke dik tegen haar zin terug naar huis. Het was geen prettige thuiskomst, ook al niet omdat haar ouders voet bij stuk hielden.

'Nee, ge gaat nog niet trouwen. En als ge ooit met hem trouwt, zult ge niet naar ginder gaan. Dat hij maar naar hier komt.'

Maar Godelieve wist dat Stan nooit in België zou willen wonen.

'Hij sprak de taal niet. In België was voor hem geen toekomst.'

Een jaar lang hebben Godelieve en Stan elkaar niet gezien, van de zomer van 1947 tot die van 1948.

‘Dat was niet makkelijk, maar ik wilde Stan en hij wilde mij. We waren overtuigd van elkaar, dus zat er niets anders op dan te wachten. Na een jaar zei Stan: “We hebben lang genoeg gewacht. Wat wordt het?” Ma vroeg: “Blijft ge bij uw gedacht?” Ik zei: “Absoluut.” Ma zei: “Oké, dan is het goed. Trouw maar.”’

Stan is toen meteen naar Deinze gereisd om officieel haar hand te vragen. Moeder De Rijke zei huilend dat het oké was, op voorwaarde dat hij haar dochter toeliet om één keer per jaar naar Deinze te komen. Stan vond dat helemaal geen probleem, integendeel zelfs, hij vond dat de normaalste zaak van de wereld.

Ze trouwden op 22 juli 1948 in Saint Mary’s, de anglicaanse kerk in Morpeth. Het was op een donderdag en het regende. De zaterdag daarvoor waren Godelieve en haar vader naar Engeland gereisd. Moeder en de twee jongere kinderen van het gezin waren in Deinze gebleven – noodgedwongen, want hoe hadden ze ooit voor het hele gezin die verre reis kunnen betalen?

Pa De Rijke bracht zijn dochter naar het altaar. Godelieve straalde. Ze droeg een beige deux-pièces, haar bruidsboeket bestond uit witte anjers en haar handtasje had de vorm van een hoefijzer – hoefijzers brengen geluk. Een breed glimlachende Stan had zijn weelderige haardos netjes achteruitgekamd. Hij droeg een donker pak met krijtstreep en een witte anjer in zijn knoopsgat.

Als ik met Godelieve haar trouwfoto’s bekijk, zie ik niets dan gelukkige mensen.

‘Wij waren ook gelukkig. Oké, ik was ver van huis en behalve mijn vader was niemand van mijn eigen familie op onze trouw,

maar ik was uiteindelijk wel waar ik wilde zijn. En vooral, bij de man bij wie ik wilde zijn. Voor mij was dat alles.’

De dag na hun huwelijk keerde Godelieves vader terug naar zijn gezin in Deinze.

‘In het station van Morpeth hebben we afscheid genomen. Dat was zeer emotioneel. “*Kebbe,*” zei hij – hij noemde mij *kebbe* – “pas goed op jezelf en vergeet niet je moeder te bezoeken.” Ik heb altijd mijn moeder bezocht, Stan zorgde er altijd voor dat we daar het geld voor hadden. Dat was niet altijd evident. Op een keer heeft hij zijn fotocamera moeten verkopen omdat we het geld niet hadden.’

Op zaterdag vertrokken Godelieve en Stan op huwelijksreis naar Edinburgh. Een week op hotel, Godelieve was nog nooit van haar leven in een hotel geweest. In Princess Street, de bekendste winkelstraat van de stad, kreeg ze van Stan haar vuurdoop wat Engels betreft. Ze had in het uitstalraam van een winkel een mooie witte blouse gezien en Stan maande haar aan die te kopen. Hij gaf haar geld, maar Godelieve durfde niet.

‘Mijn Engels was niet goed genoeg. “Je moet,” zei Stan, “ik zal niet altijd bij je zijn.”’

Dus trok ze met klamme handen naar binnen en vroeg ze of ze de blouse even mocht zien. Dat mocht van de verkoopster en die vroeg meteen ook of Godelieve de blouse wilde passen. Wow, dacht Godelieve, ze verstaan mij! Luttele minuten later stond ze weer op de stoep in de drukke Princess Street, met in haar handen een blouse die ze net zelf had gekocht. Het begin van een leven in Groot-Brittannië.

Na de huwelijksreis stond Stan Creighton weer in Morpeth met een bijl in een dood beest te hakken. Met een vlijmscherp mes sneed hij er vervolgens de mooiste biefstukken uit. Hij draaide *bangers* – zo noemen ze worsten daar – en hij maakte haggis, een

Schotse lekkernij die ook in Noord-Engeland populair is. Maar eigenlijk was hij niet zo tuk op de slagersstiel en dus werd hij verkoper van diepvriesproducten en later van diepvriezers.

Niemand kon vermoeden dat de man met de grote slagershanden een fijnzinnig kunstenaar in de dop was. Twee keer per week volgde Stan in Newcastle teken- en schilderles bij Victor Pasmore, een kunstenaar en architect, die nu nog altijd 145.000 hits haalt op Google – niet zomaar iemand dus.

Op een keer zei Stan: ‘Ik ga een winkel openen.’

‘Een winkel in wat?’

‘Een winkel in... kunst!’

Dat werd de Craft Studio in Newgate Street, waar dus in 1998 ook de kiemen voor dit boek werden gelegd. Godelieve verkocht er allerlei soorten ambachtswerkjes, meestal met een toeristische inslag, en natuurlijk ook de schilderijtjes die Stan aan de lopende band produceerde. De toeristen smulden van zijn Noord-Engelse landschappen en kastelen.

‘Drie keer per dag moest ik de geldlade leegmaken, zo goed gingen de zaken.’

Stan schilderde ook Vlaamse taferelen: het Gravensteen en de drie torens in Gent, het begijnhof van Brugge... Dergelijke schilderijtjes vonden gretig afname bij Belgische militairen die in het uitgestrekte heidegebied van het nabijgelegen Otterburn, pal op de grens met Schotland, op oefenkamp gingen en uit Northumberland iets ‘origineels’ naar huis wilden meenemen.

In 1952 kregen Godelieve en Stan hun eerste en enige kind: Keith. Met zijn geboorte doemde een oud spook weer op. Godelieve had zich namelijk sinds haar huwelijk in 1948 afgevraagd of ze er wel goed aan had gedaan om niet voor de katholieke kerk te trouwen. Op een avond bracht ze haar twijfel te berde bij Stan.